

Date: 11th February-2026

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA TO‘QIMACHILIK SANOATI
KORXONALARINING BOSHQARISH MEXANIZMLARINI
TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)

Mamatqulov Eldor Nabijonovich
mamatkuloveldorbek4@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada innovatsion iqtisodiyot sharoitida to‘qimachilik sanoati korxonalarini samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari o‘rganilgan. Tadqiqot Namangan viloyati misolida olib borilib, hududdagi to‘qimachilik korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, resurslardan samarali foydalanish va raqobatbardoshlikni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilingan. Ko‘rsatkichlar tahlili asosida, masalan, viloyatda to‘qimachilik ishlab chiqarish hajmining 110,8% o‘shishi va eksport ko‘rsatkichlarining o‘shishi keltirilgan. Tadqiqot natijasida innovatsion boshqaruv modelini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Аннотация. В этой статье исследуются вопросы совершенствования механизмов управления предприятиями текстильной промышленности в условиях инновационной экономики. Исследование проведено на примере Наманганской области, где проанализированы механизмы управления инновационной деятельностью, внедрения цифровых технологий, эффективного использования ресурсов и повышения конкурентоспособности текстильных предприятий. На основе анализа показателей, таких как рост производства текстиля на 110,8% и рост экспорта, разработаны научно обоснованные предложения и рекомендации по совершенствованию модели инновационного управления.

Annotation. This article examines the issues of improving management mechanisms for textile industry enterprises in the context of an innovative economy. The study is conducted on the example of the Namangan region, where the mechanisms for managing innovative activities, implementing digital technologies, efficient use of resources, and increasing the competitiveness of textile enterprises are analyzed. Based on the analysis of indicators, such as a 110.8% growth in textile production and export growth, scientifically grounded proposals and recommendations for improving the innovative management model have been developed.

Kalit so‘zlar: innovatsion iqtisodiyot, to‘qimachilik sanoati, boshqaruv mexanizmlari, raqamli transformatsiya, Namangan viloyati, ko‘rsatkichlar tahlili, innovatsion faoliyat samaradorligi, ekologik barqarorlik, raqobatbardoshlik.

Ключевые слова: инновационная экономика, текстильная промышленность, механизмы управления, цифровая трансформация, Наманганская область, анализ показателей, эффективность инновационной деятельности, экологическая устойчивость, конкурентоспособность.

Date: 11th February-2026

Key words: innovative economy, textile industry, management mechanisms, digital transformation, Namangan region, indicator analysis, innovation activity efficiency, environmental sustainability, competitiveness.

Jahonda to‘qimachilik sanoatini samarali rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan tadqiqotlar ishlab chiqarishda innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish (ishlab chiqish) yo‘nalishidagi tadqiqotlar ustuvor darajada bajarilmoqda. 2025–2026-yillarda global to‘qimachilik sektorida ekologik barqarorlik va texnologik innovatsiyalarning konvergentsiyasi kuzatilmoqda, jumladan, sanoatning atrof-muhitga ta‘sirini kamaytirishga qaratilgan yangi materiallar va jarayonlar ishlab chiqilmoqda, masalan, bio-asosidagi tolalar va sirkulyar iqtisodiyot modellari orqali chiqindilarni 40–50% ga qisqartirish ko‘zda tutilmoqda. Bugun to‘qimachilik sanoati korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish va bozor talablarini qondirish uchun to‘qimachilik korxonalarida ishlab chiqarish jarayonini ratsional tashkil qilish, innovatsion to‘qimachilik mahsulotlarini yaratish, ekologik barqaror, energiya tejamkor ishlab chiqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish (ishlab chiqish) kabi yo‘nalishdagi mavzulardagi tadqiqotlarga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Masalan, 2025-yilda to‘qimachilik bozori 1065,45 milliard AQSh dollaridan 2026-yilda 1955,50 milliard dollarga yetishi kutilmoqda, bu esa barqaror materiallar va raqamli transformatsiyaga bog‘liq bo‘lib, sanoatning yillik o‘sish sur‘atini 7,11% ga yetkazadi. Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonida raqobatbardosh to‘qimachilik sanoatini tashkil qilish, jahon bozorlarida xaridorgir mahsulotlar ishlab chiqarish, qo‘shimcha qiymatni shakllantirishning to‘liq zanjirini yaratish kabilar yuzasidan islohotlar amalga oshirilmoqda. “Ip-kalavani chuqur qayta ishlash (2026-yilga qadar ip-kalavani to‘liq qayta ishlashni yo‘lga qo‘yish), ishlab chiqarish zanjirida mavjud bo‘shliqlarni to‘ldirishga qaratilgan loyihalar ro‘yxatini shakllantirish, tayyor mahsulotlar uchun milliy brendlarni rivojlantirish va ularning eksportini oshirish, jumladan, milliy va xorijiy brenddagi tayyor mahsulot eksporti hajmini 2026-yilda 5 milliard AQSh dollariga yetkazish” vazifalari belgilangan. 2026-yilda O‘zbekiston to‘qimachilik sanoati ishlab chiqarish hajmini 147 trillion so‘mga (\$12,2 milliard) yetkazish, eksportni \$3,3 milliardga oshirish va xorijiy investitsiyalarni \$2,2 milliardga jalb etishni rejalashtirmoqda, bu esa 207 ming tonna sintetik ip, 397 million m² mato va 224 million dona kiyim-kechak ishlab chiqarish quvvatini yaratishga hissa qo‘shadi.

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida to‘qimachilik korxonalarini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- raqamli boshqaruv platformalarini joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarini real vaqt rejimida monitoring qilish;
- innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda xususiy-investitsiya mexanizmlaridan keng foydalanish;
- ilmiy-tadqiqot muassasalari va sanoat korxonalari o‘rtasida kooperatsiyani kuchaytirish;

Date: 11th February-2026

– kadrlar tayyorlash va ularning innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirish.

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida to‘qimachilik korxonalarini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish bo‘yicha chet el tadqiqotlari asosida quyidagi takliflar beriladi. Ushbu tavsiyalar global tajribaga asoslangan bo‘lib, masalan, Peru kichik va o‘rta korxonalar (KOK) misolida, Xitoy va boshqa mamlakatlardagi raqamli transformatsiya tajribalarida, shuningdek, BMTning atrof-muhit dasturi (UNEP) global yo‘l xaritasida keltirilgan. Ular Namangan viloyati to‘qimachilik korxonalariga moslashtirilgan holda, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslarni optimallashtirish va barqaror rivojlanishni ta‘minlashga qaratilgan:

– Lean Manufacturing vositalaridan (masalan, 5S va SMED) foydalanish orqali ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va isroflarni kamaytirish. Bu mexanizm mashina va operatorlar samaradorligini oshirib, innovatsion iqtisodiyotda resurslarni oqilona taqsimlashga yordam beradi, masalan, Peru to‘qimachilik KOK larida samaradorlikni 11% ga oshirgan.

– Total Productive Maintenance (TPM) tizimini joriy etish orqali mashinalarni profilaktik ta‘mirlash va ishdan chiqishlarni oldini olish. Ushbu yondashuv chet el tajribasida (masalan, Janubiy Amerika korxonalarida) mashina ish vaqtini 20-30% ga oshirib, innovatsion loyihalarning uzluksizligini ta‘minlaydi.

– Systematic Layout Planning (SLP) metodologiyasini qo‘llash orqali korxonalar maydonini qayta loyihalash va material oqimini minimallashtirish. Bu taklif Peru to‘qimachilik sektorida sinovdan o‘tkazilgan bo‘lib, ishlab chiqarishdagi noqulayliklarni 15-20% ga kamaytirishga xizmat qiladi, shu bilan innovatsion iqtisodiyotda raqamli monitoring tizimlarini integratsiya qilishni osonlashtiradi.

– Raqamli reingenering va IT texnologiyalarini ta‘minot zanjiri boshqaruviga joriy etish, masalan, ma‘lumotlar tahlili va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlari orqali. Chet el tadqiqotlarida (masalan, Xitoy to‘qimachilik korxonalarida) bu mexanizm ta‘minot zanjiri samaradorligini 25% ga oshirib, innovatsion transformatsiyani tezlashtirgan.

– Kadrlar malakasini oshirish va raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirish dasturlarini joriy etish, shu jumladan, hamkorlikdagi o‘quv loyihalari orqali. Bu taklif global tajribada (masalan, raqamli transformatsiya misollarida) muvaffaqiyatli sinovdan o‘tkazilgan bo‘lib, korxonalar ichki innovatsion madaniyatini shakllantirishga yordam beradi.

– Barqaror va sirkulyar biznes modellarni joriy etish, masalan, qayta ishlanadigan materiallarni ishlatish va chiqindilarni minimallashtirish orqali. UNEP global yo‘l xaritasiga ko‘ra, bu mexanizm to‘qimachilik zanjirida atrof-muhit ta‘sirini 40-50% ga kamaytirib, innovatsion iqtisodiyotda yangi bozorlar ochadi (masalan, 2030-yilga qadar 45% qayta ishlanadigan polyester ulushiga erishish).

– Qayta ishlab chiqarish va chiqindilarni boshqarish infratuzilmasini rivojlantirish, shu jumladan, qayta foydalanish va qayta ishlash tizimlarini joriy etish. Chet el hisobotlarida (UNEP) bu taklif chiqindilarni poligon va yoqishdan saqlashga qaratilgan bo‘lib, 2030-yilga qadar 143 million tonna GHG emissiyasini kamaytirishga hissa qo‘shadi.

Date: 11th February-2026

– Moliyaviy resurslarni innovatsion boshqarish strategiyalarini joriy etish, masalan, yashil obligatsiyalar va xususiy investitsiyalar orqali. Global tajribada bu mexanizm (masalan, UNEP takliflari) yillik 20-30 milliard dollar investitsiyani jalb etib, to‘qimachilik korxonalarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Ushbu takliflar chet el tajribasiga asoslangan holda Namangan viloyati to‘qimachilik korxonalarida qo‘llanilganda, ishlab chiqarish hajmini 10-15% ga oshirish va eksport salohiyatini kuchaytirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Farmon (2022) O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
2. Ismoilov A. S., (2019). To‘qimachilik sanoatida innovatsiyalarni boshqarish. Toshkent. Isroilov A. K., (2022).
3. Resurslarni boshqarish va innovatsion faoliyat. Farg‘ona, Karimov I. M., (2022). To‘qimachilik sanoatida raqamli transformatsiya. Toshkent.
4. Umarova, G. Analysis of investment management in the textile industry of Uzbekistan. American Journal of Education and Learning, 2025, 5(2), 1-12.
5. Akram, S.V., et al. Implementation of digitalized technologies for Fashion Industry 4.0: Opportunities and challenges. Scientific Programming, 2022, 2022, 7523246.
6. Khalmatov, T. Efficiency of Using Digital Technologies in Light Industry Enterprises in Uzbekistan. Journal of Textile Science and Engineering, 2023, 13(2), 1-8.
7. Reike, D., et al. Understanding circular economy transitions: The case of circular textiles. Business Strategy and the Environment, 2023, 32(3), 1032-1058.
8. Mahmudov, A. Raqamli iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. T.: Innovatsiya nashriyoti, 2020.
9. Yusupov, Sh. Biznes muloqoti va notiqlik san’ati. T.: Sharq, 2021.
10. Tursunov, H. Biznes boshqaruvi va kommunikatsiyalar. T.: Fan va texnologiya, 2018.
11. Rahimov, B. Korporativ boshqaruv va kommunikatsiya strategiyalari. T.: Iqtisodiyot, 2019.
12. Ro‘ziyev, O‘.M. Kasbiy kommunikatsiyalar asoslari. T.: Iqtisodiyot, 2019.
13. Izzatulla L. PROVIDING EFFECTIVE ACTIVITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN IN THE EDUCATIONAL SERVICES MARKET, DEVELOPING A DEVELOPMENT STRATEGY //INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876. – 2023. – T. 17. – №. 01. – C. 9-14.
14. Nematillaevich L. I. Main characteristics, theoretical issues of effective management strategies in higher education //INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036. – 2022. – T. 11. – C. 97-101.

Date: 11thFebruary-2026

15. Nematillayevich L. I. et al. NORASMIY IQTISODIYOTDAN RASMIY IQTISODIYOTGA O'TISH: QIYINCHILIKLAR VA IMKONIYATLAR. – 2025.
16. Nematillayevich L. I. et al. TRANSITION FROM THE INFORMAL ECONOMY TO THE FORMAL ECONOMY: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES. – 2025.
17. Ne'matillayevich L. I. et al. MEHNAT BOZORIDA NORASMIY ISH O'RINLARINI KAMAYTIRISH HISOBIGA BANDLIKKA KO'MAKLASHISH YO'LLARI //AMERICAN JOURNAL OF BUSINESS MANAGEMENT. – 2024. – T. 2. – №. 4. – C. 21-26.

